

L LISTY

Ročník XVIII.

Září 1988, č. 5

Časopis československé socialistické opozice

ZDENEK HEJZLAR

Dvacáté výročí

Mnohé z toho, o čem je v souvislosti s 20. výročí Pražského jara třeba napsat, se událo po uzávěrcě tohoto čísla Listů, a nezbyvá, než se k tomu vrátit později. To platí zejména o mimořádné pozornosti, která byla — a stále ještě je — věnována československé minulosti i přítomnosti v zahraničí. Ukázalo se, že význam, zkušenosti a odkaz Pražského jara 1968 vůbec nejsou takovou „mrtvou minulostí“, jak se zejména v některých kruzích československého exilu stalo módním prohlašovat. A ukázalo se také, že světová veřejnost ani nezapomněla, ani neodpustila tehdejší sovětské násilí.

Některým událostem a jevům je však přece jen potřebné i možné věnovat pár řádek už teď.

Ve „Slovu ke 20. výročí srpna 1968“ vyzvala Charta 77 „všechny spoluobčany, aby setřásli břímě strachu a svobodně vyjádřili své mínění včetně názoru na intervenci z roku 1968 a na politiku, která z ní vzešla“. To byla po dlouhých letech represí vynuceného mlčení výzva odvážná a málokdo očekával, že najde bezprostřední ohlas. Mnozí — doma i v exilu — se domnívali, že Pražské jaro a jeho potlačení už nejsou událostí, jejichž výročí by mohlo být impulsem k probuzení občanské odvahy a angažovanosti. Také pražský režim s tím počítal. Ukázalo se však, že to byl nesprávný odhad situace a těch změn, které ve společenském vědomí i v dnešním Československu probíhají. 21. srpna se diskutující kroužky na Václavském náměstí rozrostly v mohutnou demonstraci, na níž se podle nezávislých pozorovatelů podílelo více než deset tisíc převážně mladých lidí. Takovou demonstraci Praha nezažila od roku 1969. Požadavky zněly — stručně vyjádřeno: svoboda přesvědčení a projevu, demokratizace politických poměrů, pravda o Pražském jaru a jeho potlačení. Otevřený projev kritického veřejného mínění byl novým a nadějným jevem, i když samozřejmě „jedna vlaštovka jaro nedělá“. Je však možné, že šlo o počátek konce lidového pocitu bezmocnosti, a to by byl obrat historického významu. Bez občanské odvahy a bez lidového tlaku na znervóznělé držitele moci se totiž pozitivní změny nedosáhnou ani ve východním větru perestrojky.

Ve „Slovu“ k výročí obrátila se Charta 77 i na současné politické vedení s požadavkem, aby „přestalo popírat pravdu o roce 1968, která je celé společnosti známa“. To bylo ovšem volání žízňivé na poušti. U moci sedí — teď v čele s Milošem Jakešem — stále ještě ta generace a ta garnitura, která vybudovala své kariéry na splnění kapitulacních požadavků Leonida Brežněva a na potlačení Pražského jara, a ta se samozřejmě nebojí ničeho víc než pravdy o minulosti. V souvislosti s výročí opakovali její politici i propagandističtí představitelé trdošijné, trapné a skoro hystericky jen starou lež. Občané měli znovu uvěřit, že Československo 1968 stálo v důsledku „slabosti Dubčekova vedení a rejdů antisocialistických sil“ na pokraji občanské války a kontrarevoluce, a že prepašení země „spojenci“ bylo „záchranou socialismu a míru“. Co se socialismem pak ve slépečích Brežněva sami učinili, a proč musí být nyní „zachraňován“ v SSSR a jinde v podstatě stejnou politikou, o níž usilovali zatracovaní a pomlouvání českoslovenští reformní komunisté šedesátých let, je sice velice znervóznuje, avšak zatím — přinejmenším zřetelně — nerozděluje. Co si o tom myslí pokroková světová veřejnost, vyjádřil 21. srpna 1988 švédský sociálnědemokratický ministr zahraničí Sten Andersson, když na velkém shromáždění ve Stockholmu řekl: „Je hlubokou tragédií, že československý lid stále ještě nemůže zažít alespoň takovou perestrojku a glasnost, jaké konečně přišly ke slovu v Sovětském svazu. Je velikým zklamáním, že československé vedení neotvírá žádoucí proces demokratizace, nýbrž jej zdržuje. To je hanba, a to hanbou zůstane!“ Málokdo však očekával, že si mocenská „elita normalizace“ bude už letos počínat jinak, nebo že začne dobrovolně uvolňovat místo jiným. To ještě nějaký čas potrvá.

Charta 77 vyzvala i sovětské vedení, aby „otevřelo prostor k věcnému zhodnocení události roku 1968 a vyvodilo z toho důsledky“. V neoficiálních kruzích v Moskvě o tom také už delší dobu probíhá otevřená diskuse. Je znepokojující, že se v oficiální Moskvě nejen nic takového nestalo, nýbrž že i tam byla zopakována stará lež. Již

OBSAH č. 5/1988

Dvacáté výročí <i>Zdenek Hejzlar</i>	1
Všechnu moc — komu? <i>Milan Hübl</i>	2
Bilance politiky Pražského jara po dvaceti letech <i>Zdeněk Mlynář</i>	5
Jaké je východiště z normalizace? <i>Milan Šimečka</i>	8
Brežněv a pravda o roce 1968 <i>N. Český</i>	10
Slovo Charty 77 k 20. výročí srpna 1968.....	12
Srpnový máj <i>Ludvík Vaculík</i>	13
Alternativa na Východě: reformy nebo exploze <i>Jiří Pelikán</i>	14
K hodnocení roku 1968 v ČSSR N. Ryžkovem <i>Zdeněk Jičínský</i>	16
Prohlášení Demokratické iniciativy k 20. výročí.....	18
Seďm na Rudém náměstí <i>Raisa Orlovová</i>	19
Tajný oběžník sekretariátu ÚV KSČ.....	21
Hodina Banské Bystrice <i>Hana Ponická</i>	26
O čem Rudé právo nepíše <i>Z.H.</i>	27
Podivný způsob léta <i>Dalimil</i>	29
Chceš-li mír, připravuj mír <i>Jan Štern</i>	30
Pražské jaro 1968 ve světle perestrojky <i>Michal Reiman</i>	32
Jedna noc v dějinách rozhlasu <i>Jiří Dienstbier, Karel Lánský</i>	35
Či je svět? <i>Ludvík Vaculík</i>	37
Bože, chraň Gorbačova <i>Pozorovatel</i>	39
Trn v patě nebo Achillova pata? <i>Milan Hübl</i>	41
Výzva z Bratislavy <i>Václav Benda</i>	42
21. srpen 1968 v centrále StB.....	43
Konvent v Lundu <i>Z.H.</i>	47
Sociopatologie československé společnosti <i>Anonymus Pragensis</i>	48
Polemika o sociopatologii čs. společnosti.....	54
Kolik je v ČSSR politických vězňů? <i>Josef Žila</i>	55
Srpnový červen <i>Ludvík Vaculík</i>	60
Lidská práva a občanské svobody <i>Michael Dymáček</i>	61
Interview <i>Alberta Floriána</i>	64
Ano, pane prokurátore <i>(jg)</i>	65
Dopisy.....	66
Dokumenty.....	71
Bilance politiky Pražského jara po 20 letech <i>Zdeněk Mlynář</i> (dokončení).....	78
In memoriam Jiřího Theinera <i>Karel Kyncl</i>	82
Kde je zakopán pes(imista) <i>Karel Trinkewitz</i>	83
Rozpolcená literatura <i>Květoslav Chvatík</i>	85
Zemřel první český nositel Oscara <i>Jiří Hanák</i>	87
Retrospektivní pohled <i>S. Lavrentjev</i>	88
Pavličkův pokus o sebezpočtení <i>Milan Jungmann</i>	90
Kdo se bude kát <i>Eva Kantůrková</i>	92
Vlny a politika <i>IH</i>	95

LISTY řídí Jiří Pelikán s redakčním kruhem: Zdenek Hejzlar, Milan Horáček, Vladimír Horský, František Janouch, Cyril John, Karel Kaplan, Jiří Kosta, Karel Kyncl, A. J. Liehm, Zdeněk Mlynář, Adolf Müller, Josef Pokštel, Michal Reiman, Milan Schulz, Radoslav Selucký, Ota Šik, Zdena Tominová, Ruth Tosková, Čestmír Vejdělek (odpovídá za redakci). Texty otiskéne v LISTECH a podepsané vlastním jménem, pseudonymem nebo šifrou vyjadřují názory svých autorů, nikoli nutné redakce nebo redakčního kruhu. LISTY jsou dvouměsíčník určený především čtenářům v Československu. Přečtete a předejte známým!

V ZAHRANIČÍ je roční předplatné

DM 25,— (nebo ekvivalent v jiné valutě) pro Evropu;

DM 30,— pro USA, Kanadu, Izrael a další zámořské země (letecky);

DM 35,— pro Austrálii, N. Zéland, Jižní Afriku a Latinskou Ameriku (letecky)

PŘEDPLATNÉ a PŘÍSPĚVKY na tiskový fond (nikoli objednávky!) pošlejte pouze na: LISTY, Postcheckamt München 112 76-802.

OBJEDNÁVKY časopisu a ostatní korespondenci (nikoli peníze!) pošlejte pouze na adresu redakce: LISTY, Via del Corso 57, 00186 Roma.